

Rechtmatigheidsverantwoording: relatie tot externe controle en nut audittool

R. Korsmit RA, Partner Adlasz.

Roel Korsmit heeft 20 jaar bij een Big4 accountantskantoor gewerkt als openbaar accountant in de publieke sector. Sinds 2011 adviseert hij gemeenten op het snijvlak van beleid – uitvoering – financiën met het zwaartepunt op planning & control vraagstukken.

Vanaf 2021 moet het college van B&W zich verantwoorden over het rechtmatig handelen van de gemeente. Nu geven accountants een rechtmatigheidsverklaring bij de jaarrekening, maar per 2021 is het college van B&W zelf verantwoordelijk voor het opstellen hiervan. Welke invloed dit heeft op de relatie van de gemeente met de accountant en of ondersteuning middels een audittool noodzakelijk wordt, leest u in deze whitepaper.

Om goed te kunnen begrijpen hoe de relatie met de accountant per 2021 verandert, eerst kort nog de reden van het ‘verleggen’ van de rechtmatigheidsverantwoording naar de gemeente.

Maatschappelijke druk en druk vanuit accountants

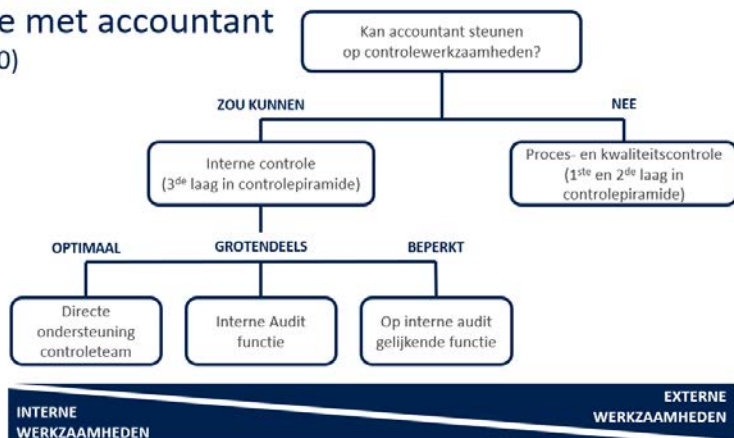
De komst van de rechtmatigheidsverantwoording is een gevolg van de maatschap-

pelijke druk om transparant te zijn als het gaat om het voldoen aan wet- en regelgeving (compliance). Ook speelt dat accountants zich, ook onder druk van de AFM, niet lijken te willen branden aan de controle van gemeenten. Enerzijds omdat de materie complex is en anderzijds omdat er bij gemeenten gebrekkig aandacht is voor de financiële controle.

Zonder hier inhoudelijk op in te gaan, is het in het licht hiervan wel interessant om te kijken op welke controlewerkzaamheden binnen de gemeente een accountant kan steunen:

Wat opvalt, is dat een accountant niet kan steunen op de proces- en kwaliteitscontrole (uitgevoerd door het lijnmanagement), terwijl het merendeel van de gemeenten de interne controle wel op dat niveau heeft georganiseerd. Ongeacht of dit nu wel of niet een bewuste keuze was.

Relatie met accountant (COS 610)

Inrichting volgens de controlepiramide

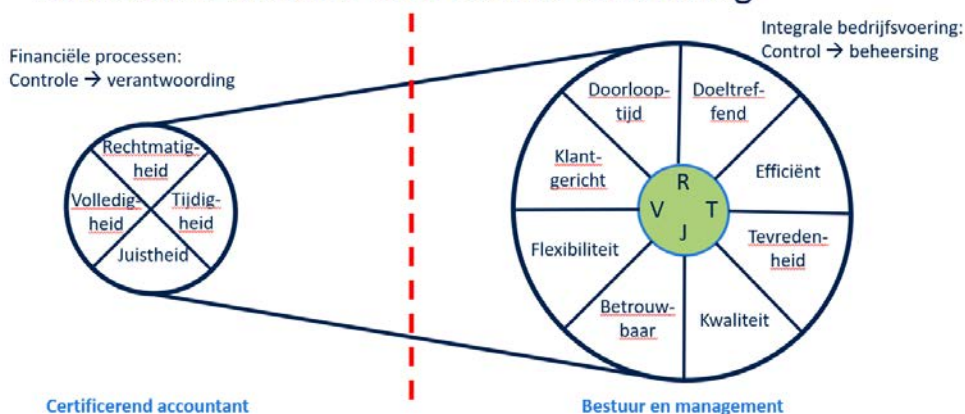
Om in de toekomst discussies hierover met de accountant zoveel als mogelijk te voorkomen, is het voor gemeenten belangrijk een optimale keuze te maken als het gaat om de verantwoordelijkheid voor diverse controles en de positionering hiervan. Een goede inrichting van controlemechanismen die bijdragen aan de rechtmatigheidsverantwoording van de gemeente lijkt hierbij cruciaal. Dit kan volgens de volgende controlepiramide:

NB: Meer uitleg over de controlepiramide vindt u in de tweede whitepaper van deze reeks

De controlepiramide (danwel een expliciet gemaakt controlemechanisme) vormt een mooie basis voor de afwegingen die de accountant maakt. Los daarvan is het belangrijk dat u zelf keuzes maakt. Controles voert u immers niet uit voor de accountant maar voor uw eigen organisatie. Idealiter richt u de controles dan ook niet alleen in op het noodzakelijke rechtmatigheidsniveau, maar meer gericht op een breder vlak van de interne beheersing. Zie ter illustratie hiervan het vliegwiel hieronder:

Van interne controle naar interne beheersing

Ondersteuning audittool noodzakelijk?

Heeft u als gemeente het controlemechanisme binnen uw organisatie expliciet gemaakt, dan rijst de vraag of ondersteuning middels een audittool noodzakelijk is. Een stelling kan zijn dat het alleen maar extra geld kost en dat met Excel hetzelfde kan worden bereikt. Dat kunnen wij niet ontkennen, al zitten er aan Excel ook nadelen. Die zitten 'm met name in de foutgevoeligheid en het feit dat per controle een apart bestand moet worden bijgehouden. Een audittool zorgt voor borging van het audit-

proces, ondersteunt bij het maken van keuzes, dwingt een aantal stappen af en draagt zorg voor structuur en uniformiteit. Verder bespaart het veel kostbare tijd doordat checklisten en aanpakken al voorbereid zijn.

Inzet audittool

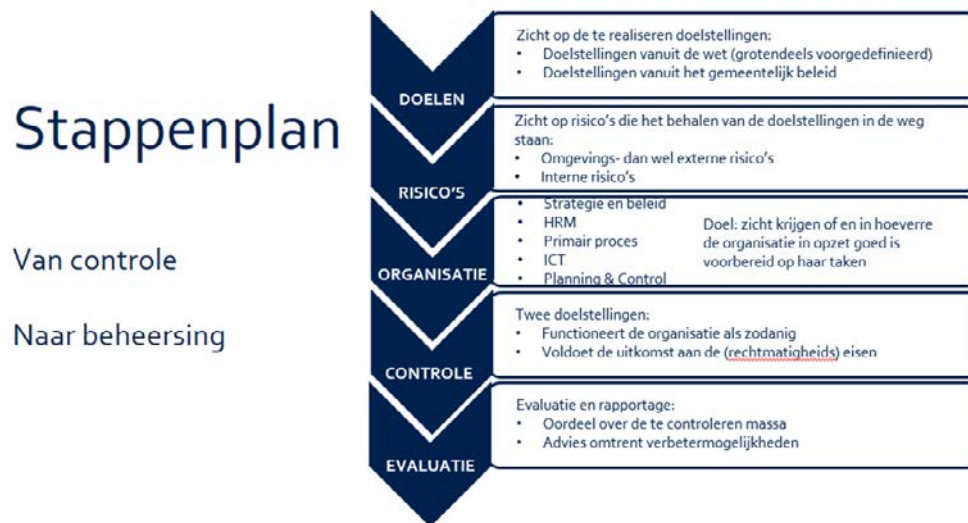
Als u een audittool inzet, waar binnen de organisatie doet u dit dan? Alleen bij de kwaliteitscontroller of juist bij het team ver-
bijzonderde interne controle (VIC)? Ons advies is een dergelijke tool op meerdere plekken van dienst te laten zijn. Neem de
controlepiramide op de vorige pagina.

Er zijn grofweg twee lagen waarin een audittool inzetbaar is: de kwaliteitscontrole en de VIC. De bedoeling is dat elke laag van
de piramide waarde toevoegt, zonder controlewerkzaamheden te herhalen. Met het oog daarop is het wel zo handig dat de
controlebevindingen in elke laag van de piramide gestructureerd worden vastgelegd. Neem de afdeling kwaliteitscontrole: als
zij haar bevindingen van de kwaliteitscontrole met eigen toegepaste checklisten ook in de audittool registreert, kan de VIC
daar voor hun doel gebruik van maken.

Natuurlijk geldt hierbij dat ieder een eigen rol en omgeving heeft, alsook dat men de uitkomsten gebruikt voor de eigen doel-
stellingen. De VIC kan de bevindingen van de kwaliteitscontrole dus niet corrigeren of anderszins muteren. De uitkomsten van
de kwaliteitscontrole zijn daarentegen wel goed bruikbaar voor de VIC en zo wordt dubbel (controle)werk voorkomen. Ook
voor het inrichten van een efficiënte en effectieve controlepiramide is een audittool dus te overwegen.

Voor welke audittool u kiest

Inmiddels zijn er diverse audittools voor u als gemeente op de markt. Ze verschillen op onderdelen behoorlijk van elkaar, zodat
u kunt kiezen welke het beste bij u past. Oriënteer u daarom goed. Ook wij hebben een audittool ontwikkeld: Checkpoint-IC.
Hierin is de controlefilosofie verankerd zoals beschreven in de reeks whitepapers waar deze whitepaper ook toe behoort. Dat
betekent concreet dat de audittool de volgende stappen expliciet ondersteunt:

De audittool biedt de mogelijkheid meerdere rollen en omgevingen in te richten. Zo kan er vorm en inhoud worden gegeven
aan de kwaliteitscontrole, maar desgewenst kunnen er ook meerdere domeinen worden ingericht zodat u bijvoorbeeld het so-
ciaal domein apart kunt volgen.

Tot slot

Deze whitepaper is de derde in een reeks van drie whitepapers, geschreven met het oog op de invoering van de rechtmatig-
heidsverantwoording in 2021 en de gevolgen voor gemeenten:

- #1 Impact rechtmatigheidsverantwoording op positionering VIC en rol controller
- #2 Ideale aanpak VIC in het licht van de rechtmatigheidsverantwoording
- #3 Rechtmatigheidsverantwoording: relatie tot externe controle en nut audittool

